

Viatge cultural

La frontera romana a la Germania

Colònia, Trèveris, Magúncia i Aquisgran

Del 5 al 10 de desembre de 2017

Presentació

Roma fou una gran potència que va sotmetre les poblacions entorn la Mediterrània. Ara bé, on calia establir les fronteres per tal de protegir i defensar tots aquests territoris? A Europa, la resposta resultava evident: als rius! I així, des del temps de Juli Cèsar i August, es va combatre... i molt!... per dur els límits de l'Imperi fins al Rin i al Danubi. D'aquí que, que aquesta regió que us proposem visitar fos considerada una de les fronteres més vitals de l'Imperi: la Germània.

Preocupats per les possibles invasions dels sempre bel·licosos pobles del marge dret del Rin, els romans van instal·lar abundants campaments a la riba esquerra com a prevenció. Entre ells, els més importants foren, sens dubte, Colònia i Magúncia. Terra endins, no gaire lluny, Trèveris, amb les seves imponents muralles, funcionava com una segona línia de protecció.

La Germània fou visitada per molts dels parents d'August, alguns dels quals van conduir victorioses campanyes militars a la zona: cas de Drus, el seu fillastre i pare de Claudi, va morir a Magúncia mentre comandava tropes a la zona; Tiberi, futur emperador, s'hi va guanyar allà l'apel·latiu de "Biberi" (és a dir, 'gran bevedor'); Calígula es va convertir en un nen mimat per culpa de l'excés d'atencions dels soldats del seu pare; Agripa, el gendre d'August, va creuar el Rin per tal de venjar la fatídica derrota de Teutoburg; Agripina Menor, la famosa mare de Neró i enverinadora de Claudi, va néixer a Colònia... Segles més tard, Constantí el Gran va escollir Trèveris com la capital del seu Imperi i hi va residir per llargues temporades.

Amb els segles, Roma i el seu imperi van desaparèixer, però no així la seva herència. No ens ha d'estranyar, doncs, que quan Carlemany buscava i buscava un lloc en què ubicar la seva capital, símbol evident de la continuïtat de l'Imperi carolingi amb el del ja desaparegut Imperi romà, triés aquesta regió europea, tan estretament vinculada al passat més gloriós de la l'Europa antiga, per a fundar Aquisgran.

Dates

Del 5 al 10 de desembre de 2017

Professor acompanyant

Carles Buenacasa Pérez

Dr. en Història Antiga i Professor Agregat a la UB.

www.arqueonet.net
arqueonet@arqueonet.net
937423014 – 667013352

Preu

Preu per persona en habitació doble: 1.795 €

Taxes apart: 100 €

Suplement per habitació individual: 320€

Grup

De 14 a 16 persones

En casos excepcionals el grup podria arribar a 17 persones.

Serveis inclosos

- Acompanyament del professor especialista d'Arqueonet, Dr. Carles Buenacasa
- Guia local privat de parla espanyola
- Xerrada informativa prèvia impartida pel professor acompanyant d'Arqueonet
- Xerrades temàtiques durant el viatge a càrrec del professor acompanyant d'Arqueonet
- Dossier de viatge, en format digital, elaborat pel professor acompanyant d'Arqueonet
- Vols internacionals directes Barcelona-Colònia i Düsseldorf-Barcelona, amb classe turista
- Visites en privat als museus i jaciments explicats al programa
- Tots els trasllats, en privat, en vehicle climatitzat tipus mini bus
- Allotjament en hotels de categoria 3* i 4* amb esmorzar
- Dinars dels dies 6 al 9 de desembre en restaurants locals, aigua inclosa
- Entrades necessàries per realitzar les visites
- Propines a guies locals i conductors
- Assegurança d'assistència sanitària i cancel·lació fins a 2000€.

Serveis no inclosos

- Els sopars i el dinar del dia 10 de desembre
- Taxes d'aeroport: 100€ (a revalidar en el moment de l'emissió)
- Begudes (excepte aigua) en els àpats
- Extres personals
- Qualsevol altre servei no indicat a l'apartat 'Serveis inclosos'

Inscripció

Per fer la inscripció cal seguir els següents passos:

1. Pre-inscripció

Per e-mail. Enviant-lo a l'adreça arqueonet@arqueonet.net i especificant la informació següent:

- Títol del missatge: "Viatge a Colònia".
- Dades de cada participant que s'inscriu: Nom i cognoms, adreça postal, adreça electrònica i telèfon de contacte.

Per la web. Accedint a l'enllaç següent: http://www.arqueonet.net/cat_contacte.html i emplenant les dades necessàries indicades.

Per telèfon. Als números 937 423 014 o 667 013 352.

Presencialment. A la seu d'Arqueonet (Carrer Sepúlveda 79 de Barcelona)

Les places s'adjudicaran per estricte ordre d'arribada de les sol·licituds de preinscripció.

2. Reserva

Un cop feta la pre-inscripció Arqueonet es posarà en contacte per confirmar la recepció de la pre-inscripció i per inicial els tràmits de reserva (paga i senyal, visats [si calen], etc.). Els tràmits seran els següents:

La paga i senyal de 500,00€ caldrà fer-la abans del dia 22 de setembre i s'haurà de abonar al número de compte de CaixaBank ES75 2100 1358 1102 0023 7631 indicant les següents dades:

- Nom complet
- I com a concepte: "Viatge a Colònia-Arqueonet" i les dates del viatge

Un cop superat el termini per efectuar la paga i senyal, aquelles persones pre-inscrites que no l'hagin realitzat seran donades de baixa de la llista d'inscrits i, per tant, perdran la pre-reserva.

Només es considerarà que la reserva és en ferm quan s'hagi efectuat la paga i senyal corresponent.

La resta del pagament s'haurà de realitzar abans del 14 de novembre de 2017.

Programa detallat

Dimarts, 5 de desembre

Barcelona – Colònia

A la tarda, amb la maleta ben carregada amb el nostre equipatge i les nostres il·lusions, agafarem l'avió amb destí a Colònia, la capital de la província romana de la Germània Inferior i una de les principals ciutats de la regió.

Colònia és una ciutat que ja era habitada pels ubis quan van arribar els romans (s. I aC). En els temps d'August es va construir un altar (en llatí, *Ara*) que potser funcionaria com un gran centre de culte per a tota la regió. D'aquí que aquesta construcció passés ara a formar part del nom de la ciutat. Per altra banda, Colònia també es va convertir en el campament de les legions I Germànica i XX Valèria Víctrix. Quan Agripina, la mare de Neró, es va casar amb Claudi, ell va concedir els noms de *Colonia Claudia Ara Agrippinensium* a aquesta ciutat que havia vist néixer la seva esposa.

Us recomanem que porteu un bocata per assegurar-vos el sopar, atès que arribarem al nostre destí a l'hora de fer les infusions! Un cop desembarcats i amb l'equipatge a les mans, ens dirigirem vers l'hotel. Allotjament a Colònia.

Dimecres, 6 de desembre

Aquisgran, saltem en el temps; Colònia, retornem al passat

Per començar el nostre periple per la Germània romana ens haurem de transportar, en l'espai i en el temps, fins als temps de Carlemany (s. IX dC). Aquisgran era un antic centre termal d'època romana dedicat al déu Grànum que encara devia funcionar a l'època carolíngia, atès que a Carlemany li plaïa molt i el visitava sempre que podia. Així doncs, Carlemany va decidir ampliar la residència reial que allà hi havia i va complementar-lo fent construir la **capella palatina (s. VIII)**. Fou allà on Carlemany va voler enterrar-se malgrat que la seva tomba no s'hagi conservat. En la seva construcció i decoració es van combinar elements del preromànic, de l'art califal de Còrdova i del mosaic bizantí. D'entre totes les

curiositats històriques que acull aquesta catedral, destaca el tron de Carlemany, que es va fer servir fins el 1531 per a la coronació dels emperadors d'Alemanya. Aprofitarem també per a visitar el **tesor de la catedral**, on s'exhibeixen peces d'un gran valor històric i cultural, com ara la creu de Lotari, nét de Carlemany.

De tornada d'Aquisgran iniciarem la nostra visita a la ciutat de Colònia, la qual disposa d'un imponent patrimoni arquitectònic, del qual destaquen les seves esglésies (conegudes com "Les dotze esglésies romàniques de Colònia"), algunes d'elles d'època paleocristiana. I començarem per l'**església de sant Severí (s. IV)**, situada sobre les restes d'una capella del s. IV dedicada a aquest bisbe de Colònia, un dels primers que es van seure al tron episcopal de la ciutat. Un cop haguem dinat, tot passejant pel centre de la ciutat, veurem en primer lloc la **catedral de Colònia (s. XIII)**, construïda sobre les restes d'un temple romà dedicat a Mercuri, i famosa per acollir les relíquies dels Reis Mags que Frederic Barbaroja va portar des de Milà l'any 1164. Continuarem per l'**església de santa Úrsula (s. V)**, ubicada sobre les restes d'un cementiri romà on havien estat enterrades les 11.000 verges que van acompanyar Úrsula al martiri; avui dia, aquestes restes es troben a la "Cambra Daurada" de la basílica. I acabarem el dia apropant-nos a l'**església de sant Gereó (ss. VII-XIII)**, dedicada a un soldat de la famosa "Legió Tebana" martiritzada en massa per l'emperador Maximià al segle IV dC, amb una planta molt original entorn d'una gran sala ovalada amb cúpula.

Un cop acabades les visites del dia, ens dirigirem vers l'hotel per a descansar una mica abans de sortir a sopar. Allotjament a Colònia.

Dijous, 7 de desembre **Augusta del treviresos**

Després de l'esmorzar, acabarem les visites a Colònia amb dos petits monuments més que, segurament, només podrem contemplar des de fora: la **torre romana baix imperial (s. IV)**, una de les trenta-una torres que formaven part de les imponents muralles fundacionals, ampliades i millorades amb el pas dels temps; i el **mausoleu funerari (Weidener Grabkammer; s. II dC)**, un mausoleu romà d'inhumació dotat amb sarcòfags de marbre que només podrem visitar si hi ha personal municipal que ens el pugui obrir.

A continuació, ens dirigirem vers Trèveris, una de les ciutats alemanyes més antigues. Fundada pels celtes treviresos al segle IV aC, la ciutat va passar a mans d'August a finals del segle I aC, qui la va rebatejar com *Augusta Treuerorum*. Segons una llegenda del s. XII, en un dels edificis del mercat de la ciutat hi havia una inscripció que deia: "Abans que Roma, Trèveris ja existia des de 1.300 anys. Que continuï dempeus i gaudeixi de la pau eterna. Amén". En aquella època, Trèveris era la seu d'un dels set prínceps electors que elegien l'emperador del Sacre Imperi Romà Germànic.

Arribats a la ciutat, ens espera una de les visites més espectaculars del viatge: la impressionant i massissa **Porta Nigra (s. II dC)**, l'accés més monumental i fortificat a la ciutat romana. Durant l'edat mitjana, la Porta Nigra va quedar engolida dins les estructures d'un monestir, però Napoleó Bonaparte va ordenar destruir aquest edifici i va retornar a la Porta Nigra el seu aspecte romà.

L'estona següent la dedicarem a visitar els dos complexos d'oci monumental d'època romana que encara es preserven a la ciutat. En primer lloc, les **termes imperials (s. IV dC)**, d'època de Constantí el Gran, segurament, un dels complexos termals més grans de la seva època, dotat amb sis forns per a poder escalfar convenientment l'aigua de les sales calentes i amb tot un conjunt de galeries subterrànies que cal interpretar com a corredors de servei. En segon lloc, visitarem l'**amfiteatre romà (s. I dC)**, dotat

amb una arena de 75 x 50 m i amb una capacitat per a uns 30.000 espectadors. Al segle IV, per la influència del cristianisme, aquesta infraestructura es va deixar d'emprar i la construcció es va transformar per a convertir-la en una de les portes d'accés a la ciutat.

Com a visita final ens dirigirem vers la **basílica de Constantí (s. IV dC)**, una església de planta rectangular que, en origen, fou la sala del tron d'aquest emperador quan Trèveris es va convertir en seu imperial.

Allotjament a Trèveris.

Divendres, 8 de desembre **Mogontiacum**

Un cop ben esmorzats i desperts, farem dues visites més a la ciutat de Trèveris abans de continuar el nostre periple. Per a començar el dia, visitarem el **Museu Arqueològic de Trier** (Rheinisches Landesmuseum Trier), un dels museus més complets i importants d'arqueologia romana a Alemanya, amb més de 3.000 m² d'exposició i un recorregut històric des de la prehistòria fins a l'època medieval. Destaca per l'ampli repertori temàtic de la seva col·lecció, integrada per sarcòfags romans, mosaics de gran format i supèrbia compositiva, pintures i esteles funeràries amb escenes de la vida quotidiana, bronzes de gran bellesa, bustos de marbre i alguna peça bastant exclusiva, com ara el relleu conegut com el "vaixell de Neumagen" (per al transport del vi; s. III dC) o la rèplica de la torre funerària d'Igel (s. III dC), de 8,8 m d'alçada, completament pintada amb una variada policromia. Un cop feta aquesta interessant visita, ens apropem a la **catedral de Trèveris (s. IV)**, que reaprofitava les estructures d'un edifici paleocristià atribuït a santa Hel·lena, qui hauria portat des de Jerusalem un dels claus de la Vera Creu descoberts durant el seu pietós viatge per Terra Santa. Aquesta estructura fou ampliada pels reis merovingis, pels normands i pels emperadors del Sacre Imperi Germànic.

Un cop concloues aquestes visites, ens dirigirem vers Magúncia, coneguda a l'antiguitat com *Mogontiacum* (nom derivat de la divinitat gal·la *Mogons*). Es tracta d'una ciutat de nova planta sorgida a partir del campament de legionaris que els romans van establir en aquest lloc per tal de vigilar els moviments dels germànics de l'altra banda del Rin (13/12 aC). A l'antiguitat va gaudir d'una gran prosperitat, atesa la seva estratègica ubicació, en la confluència entre els rius Maine i Rin. Allà van servir les legions XIV Gèmina, XVI Gàl·lica, XXII Primigènia, IV Macedònica, I Adiutrix i XXI Ràpax. A més, també fou un rellevant port de la flota fluvial romana al Rin. Des d'aleshores i fins als nostres dies, Magúncia ha estat considerada de vital importància en el control polític-militar de les costes del Rin.

Un cop a la ciutat, visitarem el **Museu Arqueològic** (Römisch-Germanisches Zentralmuseum), on dedicarem la nostra atenció a les sales dedicades a les formes de romanització a la frontera septentrional de l'Imperi romà i al desenvolupament de les societats complexes. A continuació, ens aturarem per a visitar l'**arc de Dativus Victor (s. III dC)**, tot i que es tracta d'una rèplica feta a partir dels fragments originals que hi ha al museu arqueològic. Finalment, de camí a l'hotel, ens dirigirem vers la **catedral de Magúncia (s. X)**, un imponent edifici de sorrenca vermella d'estil romànic construït pels emperadors Otònides. Recull de diverses influències en la seva construcció, el seu interior acull les tombes del prínceps electors de Magúncia, que també eren els bisbes de la ciutat.

Allotjament a Magúncia.

Dissabte, 9 de desembre**La vida dels legionaris al campament de Saalburg**

Un cop llevats i ben desperts, dedicarem tota la jornada a conèixer millor els mecanismes de defensa emprats pels romans per a mantenir el control sobre el Rin. Per això, en primer lloc, ens dirigirem vers el **Museu de la Navegació Romana** (Museum für Antike Schifffahrt), un edifici molt singular, atès que conté un seguit de maquetes a escala natural dels diferents tipus de vaixells que es feien servir a l'època romana: embarcacions de transport, de patrulla o de passeig. A més, hi ha tot un conjunt de peces, principalment, relleus i inscripcions, que ens informen sobre les circumstàncies de la navegació a les diverses regions de l'Imperi. En concloure aquesta original visita, i de camí vers el campament de Saalburg, pararem a visitar les restes del **teatre romà (s. I aC)** de Magúncia, que tenia una capacitat per a 10.000 espectadors. Ens aturarem també a visitar la **tomba de Drus (s. I aC)**, germà de Tiberi i pare de l'emperador Claudi, fundador de Magúncia; en realitat, el cos no es va poder recuperar mai i, per tant, més que sepultura, aquest monument seria un cenotafi.

A la tarda, el nostre periple per les terres de la Germània romana ens durà fins a la frontera romana, que en llatí es deia *limes*. Inicialment, el **campament romà de Saalburg (ss. I-III)** fou un campament de cavalleria instal·lat sobre la riba del riu Taunus per a defensar un dels trams de la via romana que comunicava totes les ciutats de la riba occidental del Rin. Més endavant, es va ampliar per assentar unitats de infanteria fins que, al segle III dC, es va abandonar. Avui dia, les estructures del campament s'han reconstruït al 100% amb gran rigor arqueològic per tal de fer visibles les diferents parts del campament: la tenda del general (*principia*), els graners (*horrea*), el santuari (*aedes*), la casa del comandant (*praetorium*) o la sala dels entrenaments (*basilica exercitatoria*). Ara bé, la fascinant experiència de visitar aquest *castrum* militar romà culminarà quan "trepitgem" la frontera romana... que es troba a només unes passes del campament!

Un cop acabada aquesta experiència, retornarem a Colònia. Allotjament a Colònia.

Diumenge, 10 de desembre**Darreres visites i retorn**

Iniciarem el nostre darrer dia a Colònia dirigint-nos vers el **Museu Arqueològic** (Römisch-Germanischen Museum), ubicat sobre el solar d'una vil·la romana (s. III dC) a la qual pertany el mosaic de Dionís, conservat en el seu lloc original. El museu acull una col·lecció molt important de vidre romà, de retrats de la família imperial i d'inscripcions sepulcrales dedicades a tota mena de divinitats, algunes d'elles locals, cas de les famoses "Aufaniae matronae". Una altra de les peces d'interès és el mausoleu de Publici (40 dC), de 15 m d'alçada.

A continuació, visitarem el **pretori romà (s. I aC)**, residència del governador romà de la província Germània Inferior. El palau va experimentar el seu moment d'esplendor al segle IV i va estar en ús fins que, al segle VIII aC, fou destruït per un terratrèmol. Estava organitzat entorn una gran sala octogonal central (un aula de cerimònies) i una gran galeria porticada que mirava vers el mar, de la qual encara queden restes.

En acabar aquesta visita, ens dirigirem vers Düsseldorf on ens espera l'avió. I així, després de quatre dies ben intensos familiaritzant-nos amb la vida a la frontera renana de l'Imperi, iniciarem el nostre retorn vers la nostra benvolguda Bàrcino.

